

**Система завдань з курсу «Я досліджую світ» для учнів 2 класу  
для підготовки до інтелектуальних змагань**

**Варіант 1**

1. Що належить до природи?
  - а) будинок, літак, підручник, олівець, комп'ютер;
  - б) сонце, зорі, вода, гриби, рослини, повітря, людина, каміння.
2. Підкресли однією рисою слова , що позначають предмети неживої природи, а двома рисками – ті, що позначають предмети живої природи.

Вітер, сніг, лелека, каштан, кінь, злива, іній, мухомор.
4. Тварини належать до живої природи, тому що вони:
  - а) рухаються, літають, полюють;
  - б) народжуються, ростуть, дихають, живляться, дають потомство, вмирають.
5. За якими ознаками комах відрізняють від інших тварин?
  - а) Тіло вкрите пір'ям, мають дзьоб і крила.
  - б) У більшості тіло вкрите шерстю, своїх малят вигодовують молоком.
  - в) Тіло складається з голови, грудей і черевця; мають шість ніжок.
6. Яким словом треба закінчити речення?

Багато низьких дерев'яних стебел, які відростають від кореня, має...

  - а) дерево;
  - б) кущ;
  - в) трав'яниста рослина.
7. До якої групи рослин належать горобина, береза, ялина, яблуня, дуб?
  - а) Це трав'янисті рослини;
  - б) кущі;
  - в) дерева.
8. Познач правильно складений ланцюжок живлення:
  - а) миша – пшениця – лисиця;
  - б) пшениця – лисиця – миша;

в) пшениця – миша – лисиця.

9. Чим людина відрізняється від тварини?

а) Рухається, харчується, росте, розвивається, народжує потомство, не може жити без тепла, їжі, повітря, води.

б) Уміє думати, розмовляти, пізнавати навколишній світ, спілкуватися, оцінювати свої дії.

10. Які зміни відбуваються в природі восени?

а) Жовтіє й осипається листя; ідуть затяжні дощі; відлітають у вирій птахи; у багатьох звірів відростає густа шерсть.

б) Сонце стоїть низько, дмуть холодні вітри, падає сніг, річки вкрились льодом.

11. Познач назви зимових місяців.

а) вересень, листопад, жовтень;

б) грудень, січень, лютий.

12. Доповни речення.

Птахів, які здійснюють довгі сезонні перельоти, називають....

Птахів, які постійно живуть у даній місцевості, називають....

## Варіант 2

1. Як називаються зміни, які відбуваються в природі? Підкресли.

а) явища погоди;

б) явища природи;

в) сезонні явища.

2. Підкресли ряд слів, у якому перераховано явища природи.

а) Сонце, зорі, Місяць;

б) заметіль, веселка, цвітіння рослин;

в) гриб, білка, калина.

3. Планета Земля має форму:

а) кулі; б) круга; в) кола.

4. Як називається модель Землі? Підкресли.

а) карта; б) глобус; в) схема.

5. З'єднай стрілками частини правильних тверджень.

*довжина тіні від сходу Сонця і до полудня*                      *збільшується*

*довжина тіні від полудня до заходу Сонця*                      *зменшується*

6. Відгадай загадку. Запиши, про яке явище природи в ній йдеться.

*Дрібно-дрібно зачастив і всю землю напоїв.*

### Варіант 3

1. Горизонт – це ...

а) умовна лінія торкання земної поверхні і небосхилу;

б) видима поверхня Землі;

в) видиме небо.

2. Де можна побачити поверхню Землі у формі круга? Підкресли.

а) у місті;

б) у полі;

в) у лісі.

3. Вкажи ряд слів, у якому перераховано основні сторони горизонту.

а) північ, південь, схід, наліво;

б) північ, південь, схід, захід;

в) південь, захід, схід, направо.

4. Яке явище природи повторюється щодоби? Підкресли.

а) падає дощ;

б) день змінює ніч;

в) жовтіє листя.

5. З'єднай стрілками частини правильних тверджень.

*що вище*

*більше тепла і*

*розташовується Сонце*

*світла потрапляє*

*на небі опівдні, то*

*на Землю*

*що нижче*

*менше тепла і*

*розташовується Сонце*

*світла потрапляє*

*на небі опівдні, то*

*на Землю*

6. Відгадай загадку. Запиши, про яке явище природи в ній йдеться.

*Без рук, без ніг, а двері і вікна відчиняє*

### Варіант 4

1. Вкажи тривалість доби.

- а) 12 годин;
- б) 24 години;
- в) 10 годин.

2. Земля здійснює один повний оберт навколо своєї осі за...

- а) один рік;
- б) одну добу;
- в) один день.

3. Внаслідок обертання Землі навколо Сонця відбувається зміна...

- а) пір року;
- б) дня і ночі;
- в) вигляду Місяця.

4. Повний оберт навколо Сонця Земля здійснює за...

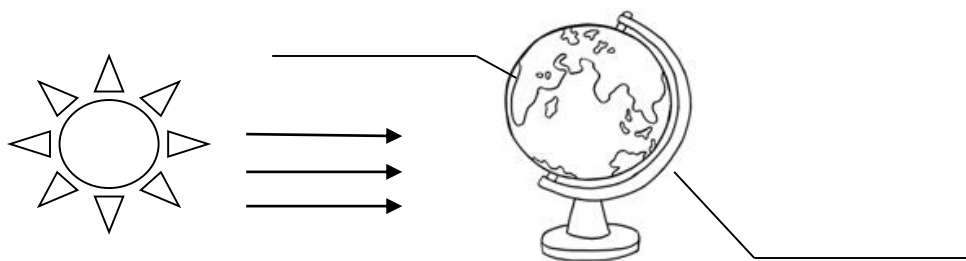
- а) одну добу;
- б) один місяць;
- в) один рік.

5. З'єднай стрілками частини правильних тверджень.

*рідина в трубці термометра розширюється,* *коли холодно*

*рідина в трубці термометра стискається,* *коли тепло*

6. В якій частині Земної кулі настає день, а у якій ніч? Впиши.



### Варіант 5

1. Прилад, за допомогою якого вимірюють температуру, називається...

- а) гномон;

б) термометр;

в) годинник.

2. Яким кольором на глобусі позначено моря, озера, океани? Підкресли.

а) синім;

б) зеленим;

в) жовтим.

3. У якій водоймі вода солоня? Підкресли.

а) у річці;

б) у джерелі;

в) в океані.

4. Підкресли, у яких станах існує вода в природі.

а) рідкому і твердому;

б) рідкому і газоподібному;

в) рідкому, твердому і газоподібному.

5. З'єднай стрілками частини правильних тверджень.

*рівень рідини в трубці термометра піднімається,* *коли тепло*

*рівень рідини в трубці термометра опускається,* *коли холодно*

6. Познач на малюнку стрілками, яку частину Земної кулі освітлює Сонце.

ніч



день

**Система завдань з курсу «Я досліджую світ» для учнів 3 класу  
для підготовки до інтелектуальних змагань**

**Варіант 1**

**1.** Запиши відповіді на запитання:

- 1) Коли доба коротша – взимку чи влітку?
- 2) Як називається шар земної поверхні, для утворення 1-2 см якого необхідно близько 500 років?
- 3) Які корисні копалини під час горіння виділяють тепло?
- 4) Яку властивість води людина використовує у повсякденному житті, коли готує їжу (варить суп, компот, заварює чай)?
- 5) В який день у Північній півкулі Сонце піднімається найнижче, день найкоротший, а ніч – найдовша. Як називається цей день?
- 6) Які відновлювані джерела енергії тобі відомі?
- 7) Французький письменник Антуан де Сент-Екзюпері писав: *«У тебе немає ані смаку, ані кольору, ані запаху, тебе неможливо описати, тобою насолоджуються, не відаючи, що ти таке... Ти – найбільше багатство на світі»*. Про яку речовину йдеться у казці «Маленький принц»?
- 8) Де на Землі панує вічний морок?
- 9) Ескімоси – жителі найпівнічніших територій нашої планети – будують свої житла, які називаються «іглу» з найбільш доступного їм матеріалу. Запиши назву цього матеріалу.
- 10) Який птах є найшвидшим і може розвивати швидкість до 170 км/год?

**2.** Яка вода не замерзає при температурі 0°? Чому?

**3.** Про яку рослину йде мова?

*І як тільки не сварять мене, хоча винна я лише в тому, що вмю себе захищати. А ще я дуже корисна. Мене із задоволенням їдять корови, кози. Зі мною варять смачний борщ, адже в мені дуже багато вітамінів. З'являюсь я раніше городньої зелені.*

4. Як називається дивовижний материк на Землі, подорожуючи на кораблі вздовж берегів якого із заходу на схід, мандрівник перетинає три океани і не завжди може відрізнити море від суші?
5. Прочитай текст. Перепиши його та підкресли слова, які, на твою думку, вжиті у тексті помилково.  
*Настала осінь. З усіх дерев опадає останнє листя. Тварини готуються до зими. Деякі птахи відлітають на південь. Це журавлі, зозулі, синиці, граки. Заєць, їжак, лисиця міняють шубки на тепліші та густіші. Білки і їжаки роблять запаси на зиму. Ведмідь і кріт засинають до весни.*
6. У лісі вирубали всі старі дуплисті дерева. Через деякий час молоді дерева були уражені шкідниками. Ліс загинув. Чому це трапилось?
7. На дахах будинків інколи утворюються бурульки. Опиши, як це відбувається.
8. Запропонуй свій оригінальний спосіб, завдяки якому можна було б узяти собі на пам'ять красу лісових і польових квітів, не зриваючи їх.

## Варіант 2

1. Запиши по три назви:
  - а) явища природи;
  - б) неживі тіла природи.
2. Запиши назви 5 рослин, які мають їстівне листя.
3. Запиши назви українських народних казок, героями яких є тварини.
4. Серед чотирьох поданих слів три об'єднані загальною ознакою, четверте слово – «зайве». Запиши групи слів та підкресли зайве слово.  
*Клен, бузок, ясен, дуб.*  
*Корінь, стебло, пеньок, листя.*  
*Яблуко, шишка, слива, апельсин.*  
*Конвалія, фіалка, кульбаба, ліщина.*
5. З'єднай відповідні слова, знайшовши пари. Запиши утворені пари слів.  

|                     |              |
|---------------------|--------------|
| <i>нафта</i>        | <i>метал</i> |
| <i>залізна руда</i> | <i>ліки</i>  |

*торф*                      *мазут*

*деревина*                *картон*

**6.** Випиши правильну відповідь.

а) яке дерево першим скидає листя: *береза, вишня, липа, каштан, клен?*

б) який птах відлітає у вирій першим: *лебідь, дрізд, соловей?*

**7.** Випиши назву зайвої тварини : *заєць, борсук, білка, лисиця, вовк.*

Поясни, чому ти так вважаєш?

**8.** Склади схему «природа», використовуючи слова: *природа, людина, нежива природа, жива природа, тварини, комахи, рослини, риби, птахи, плазуни, земноводні, звірі.*

**9.** Випиши ті слова, що характеризують неживу природу.

*Літак, повітря, заєць, краплина роси, тюльпан, холодильник, зорі, вода, гриби, Сонце, Місяць, береза, зошит, гірські породи, бджола.*

**10.** Запиши назви п'яти рослин, що занесені до Червоної книги України.

**11.** Яка зима страшніша для тварин: дуже сніжна м'яка чи безсніжна морозна?  
Чому?

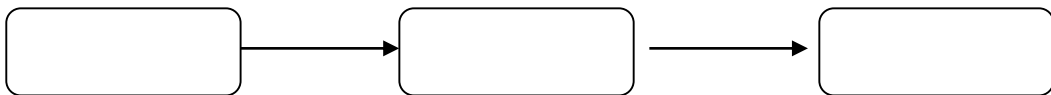
### Варіант 3

**1.** Що таке природа?

**2.** Чи заповнить вода порожню склянку, якщо опустити її у посудину з водою догори дном? Чому?

**3.** Напиши назви п'яти самих великих міст України.

**4.** Склади ланцюжок живлення із слів *зерно, лисиця, мишка.*



**5.** Запиши назву країни, в якій ти живеш -

Запиши назву річки, на обох берегах якої розташований Київ -

В Україні є гори -

В Україні є моря -

**6.** Розв'яжи природознавчу задачу.

*Розсудить хто з друзів, що сперечаються, правий?*



*Вінні - Пух:*

*— Друзі, давайте вирушимо у подорож до Північного полюса! Там цілий рік світить сонце і бджоли безперестану збирають мед!*

*Віслюк Іа:*

*— Але ж там дуже жарко!*

*П'ятачок:*

*— Ні, там холодно, я можу простудитися. А ще я боюсь білих ведмедів.*

7. Вибери правильну відповідь.

1) Вінні-Пух не любить їсти лимони. Якого саме вітаміну не отримує в достатній кількості організм Пуха?

а) вітаміну А ;

б) вітаміну В;

в) вітаміну С;

д) вітаміну А.

2) На якому шарі землі затримується вода, коли вона просочується вглиб землі?

а) на ґрунті ;

б) на піску;

в) на глині;

г) на перегної.

3) Чому червень оголошено місяцем тиші?

а) у школах складають іспити;

б) птахи і звірі турбуються про малят;

в) у червні буває найменше грозових дощів;

г) багато людей від'їжджає з міст на відпочинок.

4) Людина - живий організм, тому що:

а) вона живе серед інших людей, вміє думати і говорити;

б) дихає, харчується, росте, рухається, розмножується;

в) її оточує жива природа.

5) Що належить до неживої природи ?

- а) рослини, ріки, ґрунт;
- б) повітря, гірські породи, вода;
- в) зірки, телевізор, віруси.

8. Щоб не виникла проблема порятунку природи треба виконувати правила поведінки в довкіллі. Допиши речення і додай свої .

Не розорюй...

Не рви...

Не лови...

Не ламай...

9. Назви яких дерев часто згадуються в казках, легендах?

10. Запиши назви п'яти міст України.

11. Поміркуй, чому потрібно економно використовувати воду. Запиши свою думку.

#### **Варіант 4**

1. Цей птах полює за рибою, ракоподібними, молюсками. На суші живиться як рослинною, так і тваринною їжею – гризунами, ящірками, комахами та їх личинками, ягодами, зерном. Яку назву цей птах дав козацьким човнам?

2. Назвіть рослину, яку наші предки вважали амулетом для захисту від вампірів та іншої нечисті. Сьогодні її додають до страв, нею лікуються від застуди.

3. Яка планета Сонячної системи заслуговує на назву «планета Вода»?

4. Ця гірська порода, насичена водою – м'яка і пластична – покійно набуває у руках людини бажаної форми. Але якщо її обпалити і видалити вологу, вона стає твердішою за камінь. Про яку породу йдеться?

5. У давнину в заможних ацтеків були чудові «світанкові» міні-садочки на очеретяних плотах на воді. Там вирощували яскраві та невибагливі квіти, які розквітають восени у наших садочках та про які українці співають пісні. Що це за квіти?

6. Назви яких дерев часто згадуються в казках, легендах?

7. Де на Земній кулі вдень виснажлива спека?

8. Доповніть речення.

а) Найвища на Земній кулі гірська вершина – ....

б) Найвища гірська вершина в Україні – ....

в) Найглибший і найбільший океан – ....

г) Повний оберт навкруг осі Земля робить за – ... .

9. Запишіть причини переходу води з одного стану в інший.

10. Запишіть 5 назв отруйних рослин.

11. Каштан – дерево, смородина – кущ, а чорнобривці – трав'яниста рослина. Доведіть, що це так.

12. Поясніть, як ви розумієте такі твердження: *Ліс – одяг Землі; збирач води; охоронець річок; захисник ґрунту; лікар; сторож здоров'я людини; дім для тварин.*

13. Які джерела забруднення навколишнього середовища існують у вашій місцевості. Що робиться для того, щоб зменшити їх негативний вплив на природу? Запропонуйте у короткій письмовій роботі свій шлях вирішення. цих проблем.

### Варіант 5

1. Прочитайте текст. Хто це?

*Єдина серед звірів група тварин, що вмюють добре літати; не птахи, але мають добре розвинуті крила; удень сплять, а вночі активні; приносять велику користь людям, знищують шкідників сільського господарства.*

2. Навколо Сонця кружляє понад 3000 небесних об'єктів, які у процесі зіткнень набули форми уламків. Що це за тіла?

3. Назвіть дивовижний материк на Землі, подорожуючи на кораблі вздовж берегів якого із заходу на схід, мандрівник перетинає три океани і не завжди зможе відрізнити море від суші.

4. Це дерево, що є одним із символів України, оспівував у своїх творах Т. Г. Шевченко. До речі, великодню паску ми кладемо у виріб, плетений із гілок цього дерева; його деревина широко використовується для виготовлення вишуканих меблів.

5. На Землі їх чотири, а на Місяці – один. Назвіть його.
6. У трипільських племен слово «bar» означало «ячмінь», у шумерів – «зерно». Назвіть продукт, який є у кожної господині на кухні, назва якого також походить від слова «bar».
7. Яку державу можна носити на голові?
8. Який птах є може розвивати швидкість до 170 км/год?
9. Доповніть речення.
  - а) Найдовша ріка в Україні – ...
  - б) Найбільш повноводна ріка у світі – ....
  - в) Сторона горизонту, де Сонце знаходиться опівдні, це – ... .
  - г) Прилад для визначення сторін горизонту – ....
10. Що відбувається з водою, коли вона проходить через товщу землі?
11. Запишіть 5 назв отруйних грибів.
12. Дуб – дерево, калина – кущ, ромашка – трав'яниста рослина. Доведіть, що це так.
13. Чому у хвойному лісі мало квітучих весняних рослин?
14. Складіть коротеньку розповідь про роль комах у природі та житті людини. Використайте допоміжні слова: комахи—запилювачі рослин, санітари лісу, дають мед, віск, шовк, пошкоджують культурні рослини, харчові запаси.

### Варіант 6

1. Деревина цього дерева – міцна, тверда та щільна. З його плодів варять смачний кавовий напій. Кора містить велику кількість дубильних кислот, що використовується для дублення шкіри. Ця рослина – патріарх наших лісів. Назвіть її.
2. Назвіть дату літнього рівнодення, або початок астрономічного літа.
3. Хто з мореплавців понад чотириста років тому здійснив першу кругосвітню подорож?
4. Яке озеро, що є не тільки найглибшим на Землі, але й найпрозорішим, містить п'яту частину всієї прісної води нашої планети?

5. Французький письменник Антуан де Сент-Екзюпері писав: *«У тебе немає ані смаку, ані кольору, ані запаху, тебе неможливо описати, тобою насолоджуються, не відаючи, що ти таке... Ти – найбільше багатство на світі»*. Про яку речовину йдеться у казці «Маленький принц»?
6. Яким словом можна замінити ряд слів: *ранок, день, вечір, ніч*?
7. У якому випадку об воду можна порізати руку?
8. Яке крило ніколи не літає?
9. Доповніть речення.
- а) *Шлях, по якому рухається Земля навкруг Сонця, називають – ....*
- б) *Небесні тіла, що обертаються навколо планет – ....*
- в) *Найдовша ріка в Україні – ... .*
- г) *Повний оберт навкруг Сонця Земля робить за – ... .*
10. Чим відрізняють озера від морів?
11. Запишіть 5 назв їстівних грибів.
12. Яблуня – дерево, бузок – кущ, а тюльпан – трав'яниста рослина. Доведіть, що це так.
13. Метелики за будь-якої погоди сідають на квітку так, щоб їхні крильця були вранці обернені на схід, опівдні— на південь, а ввечері на захід. Чому?
14. Складіть коротеньку розповідь про значення звірів у природі та житті людини. Використайте допоміжні слова: *санітари, продукти харчування, сировина для промисловості, полювання, хутро, розповсюджують плоди і насіння, домашні тварини.*

### Варіант 7

1. Ці тварини є державним символом єдиної у світі країни, яка займає цілий континент. Кажуть, що їх зображають на гербі тому, що вони ніколи не задкують, а стрибають лише вперед, що символізує прогрес у розвитку держави. Назвіть цю країну і тварин, зображених на її гербі.
2. Політ цього птаха безшумний. Він годинами чатує на свою жертву. Має винятковий слух, який допомагає йому в темряві полювати на мишей, величезні очі та надзвичайно поворотку шию. Хто він?

3. Яке небесне тіло нагадувало нашим предкам вогняний меч, кривавий хрест, палаючий кинджал, дракона і вважалося вісником війни та інших лих?
4. Назвіть дату зимового рівнодення, або початок астрономічної зими.
5. Серцевину свіжих стебел цієї рослини розрізали вздовж на вузькі смужки, завширшки в палець, розклали їх у два шари – один вздовж, інший – поперек, при чому смужки злегка накладалися одна на одну. Потім ці шари притискали – при цьому вони склеювалися, бо в серцевині рослини є клейка речовина. Отримані тонкі еластичні листи висушували на сонці, полірували шматочками слонової кістки і склеювали у сувої шириною 20-30 см і завдовжки 10-40 м. З якої рослини виготовляли такий матеріал для писання?
6. На Землі їх чотири, а на Місяці – один. Назвіть його.
7. Яка земля ніколи не постаріє?
8. Всі ми знаємо, що безліч річок впадають в моря. Чому ж моря не переповнюються і не заливають сушу?
9. Доповніть речення.
- а) *Найсолоніше озеро у світі – ....*
  - б) *Найменший океан на Землі – ....*
  - в) *Місяць - супутник планети – ....*
  - г) *Найдовша ріка в Україні – ....*
10. Чим озеро відрізняється від ставка?
11. Запишіть 5 назв лікарських рослин.
12. Липа – дерево, агрус – кущ, а підсніжник – трав'яниста рослина. Доведіть, що це так.
13. У лісі вирубали всі старі дуплисті дерева. Через деякий час молоді дерева були уражені шкідниками. Ліс загинув. Чому це трапилось?

**Система завдань з курсу «Я досліджую світ» для учнів 4 класу  
для підготовки до інтелектуальних змагань**

**Варіант 1**

1. Запиши відповіді на запитання:
  - 1) Яку корисну копалину люди їдять?
  - 2) Який материк омивається всіма океанами?
  - 3) Як називається явище, коли Земля затуляє Місяць від сонячного світла і кидає на нього свою тінь?
  - 4) Який птах виводить пташенят узимку?
  - 5) Найбільша тварина на Землі?
  - 6) Прилад, який допомагає орієнтуватися на місцевості?
  - 7) «Крижаний гігант», найхолодніша планета Сонячної системи?
  - 8) Найгарячіша планета Сонячної системи?
  - 9) Яку назву мають умовні лінії на карті, які показують напрямок північ – південь?
  - 10) Яка інша назва гори Еверест?
2. В Україні у давнину його називали Пташиною Дорогою, Дорогою у Вирій, Солом'яною Дорогою. Як ми називаємо його зараз?
3. Скільки разів за своє життя людина облітає навколо Сонця?
4. Як у Північній півкулі розрізнити сторони горизонту у безхмарну ніч, коли видно зорі?
5. З'єднай назви лісів з їх визначенням. Утворені речення запиши.

*Діброва - незайманий, предковичний ліс.*

*Пуща - хвойний ліс.*

*Бір - листяний ліс.*

*Праліс - дрімучий, непрохідний ліс.*
6. Зі слів для довідки вибери ті, що вказують на функції органів в організмі людини. Утворені пари запиши.

*Мозок – Легені –*

*Серце – Вуха –*





*Пропускає через травну систему велику кількість ґрунту; збагачуючи її при цьому органічними речовинами; прискорює гниття органічних залишків; сприяє проникненню в ґрунт води й повітря.*

**5.**Вибери правильну відповідь.

1) Чому буває день і ніч?

- а) тому що планета Земля – космічне тіло;
- б) тому що планета Земля – непрозоре космічне тіло;
- в) тому що сонячні промені падають на поверхню Землі прямовисно.

2) До складу повітря належать:

- а) азот, вуглекислий газ і домішки;
- б) кисень, азот, водяна пара, дим;
- в) азот, вуглекислий газ, кисень, пил, сажа, дим, водяна пара.

3) Материк – це ...

- а) велика ділянка землі, що з усіх боків омивається водою;
- б) невелика ділянка суходолу, що з усіх боків омивається водою;
- в) ділянка суходолу, яка омивається з трьох боків водою.

4) Який з океанів найбільший?

- а) Атлантичний;
- б) Тихий;
- в) Індійський;
- г) Північний Льодовитий;

**6.** Поясни.

*Чому зникають комахи восени?*

*Чому одними з перших відлітають у теплі краї ластівки, стрижі, солов'ї, зозулі?*

**7.** Розв'яжи задачу.

*На березі сидять дві ворони та дивляться в різні сторони: одна на південь, а інша на північ.*

*-У тебе, - говорить перша, - лапки брудні.*

*- А у тебе, - говорить друга, - дзьоб у землі.*

Чому так: дивляться у різні сторони, а бачать один одного?

8. Поясни, як оберігають та відновлюють зникаючі види рослин і тварин на території України?

9. Ти знаєш, що автомобіль за 1000 км з'їдає стільки кисню, скільки потребує одна доросла людина на рік? А щоб зацвіла конвалія з моменту, коли насіння впаде в землю, потрібно майже 10 років. А скільки секунд, щоб її зірвати?

*Що ти можеш зробити, щоб зберегти природу рідного краю?!*

### Варіант 3

1. Наведи факти, які припускають кулястість Землі.

2. Яке дерево найнебезпечніше під час грози і чому?

3. Підкресли назви органів людини, які беруть участь в диханні.

*Серце, носоглотка, печінка, легені, гортань, трахея, шлунок, бронхи, язик.*

4. Третину всіх континентів Земної кулі перетинає екватор. Скільки континентів перетинає екватор? Назви їх.

5. Які чинники впливають на здоров'я людини?

6. Поміркуй! Метелики за будь-якої погоди сідають на квітку так, щоб їхні крильця були вранці обернені на схід, опівдні – на південь, а ввечері – на захід. Чому?

7. Підкресли назви горючих корисних копалин.

*Торф, глина, залізна руда, кам'яне вугілля, крейда, природний газ, кухонна сіль.*

8. Знайди помилкові судження і виправ їх.

*а) Тіло будь-якої пташки вкрите пір'ям. Тіло дятла вкрите пір'ям. Отже, дятел-пташка.*

*б) Усі пташки несуть яйця. Качур – птах. Отже, качур несе яйця.*

*в) Усі риби живуть у воді. Дельфін живе у воді. Отже, дельфін – риба.*

*г) Кожен птах виводиться з яйця. Черепаха виводиться з яйця. Отже, черепаха – птах.*

9. Які правила поведінки в природі порушив славнозвісний барон Мюнхгаузен?

*Особливо вразили нас пташині гнізда. Вони були неймовірно великими. Одне таке гніздо було вище за багатопверховий будинок. В ньому ми знайшли п'ять сотень яєць, кожне величиною з бочку. Ми розбили одне яйце, і з нього вилетіло пташеня разів в двадцять більше від дорослого орла.*

**10.** Розв'яжи задачу.

*Один сантиметр ґрунту утворюється в природі протягом 300 років. Скільки потрібно років, щоб утворився шар ґрунту у 40 см ?*

**11.** Поясни, чи потрібно захищати ґрунти?

#### **Варіант 4**

**1.** Дай відповіді на запитання:

а) Хто тричі народжується?

б) Про кого можна сказати, що вони вилазять зі шкіри?

в) Чи однакові молекули снігу і льоду? Поясни.

**2.** Якось у лісі повирубували усі дуплисті дерева. Міцні дерева були уражені шкідниками. Ліс загинув. Який зв'язок між цими явищами? Запиши.

**3.** Спростуй або доведи твердження «Чудо – юдо – риба – кит?»

**4.** З яких корисних копалин виготовляють:

парфуми –...;

ліки –...;

гумові іграшки –...;

цеглу – ... .

**5.** Запиши склад повітря.

**6.** Запиши назву найстарішого державного заповідника в Україні.

**7.** Випиши назви ранньоквітучих рослин: *липа, дуб, пролісок, суніця, підсніжник, сон-трава, папороть, мати-й-мачуха.*

**8.** Микола пише так про.... : *«Якби мені довелося писати гімн всепланетному життю, неодмінно почав би його з величальної пісні на честь .... і закінчив би щонайглибшою вдячністю цій живильній рідині».* Про що пише Миколка?

**9.** Дай поради своїм однокласникам, яких правил треба дотримуватись під час прогулянки до лісу?

## Варіант 5

1. Дай відповіді на запитання:

- а) Яке найбільше озеро в Україні?
- б) Який птах найменший у світі?
- в) Хто за рік перевдягається чотири рази?
- г) Як називається шар газової оболонки Землі?

2. Обміркуй та доведи, чи змінює свою форму Місяць?

3. Запиши назву найбільшої риби Світового океану.

4. Підкресли назви органів людини, які беруть участь у травленні.

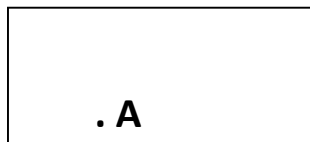
*Селезінка, шлунок, серце, носоглотка, печінка, гортань, трахея, язик.*

5. Поміркуй, для чого моржу гострі могутні ікла?

6. Випиши назви нерудної мінеральної сировини: *кварц, глина, залізна руда, мрамур, крейда, граніт, кухонна сіль, вапняк, сірка.*

7. Накреслити маршрут, який пройшли туристи.

*Туристи вирушили з точки А. Йшли на північ, потім на захід, далі на південний схід. В яких напрямках рухатимуться туристи, щоб повернутися у точку А, якщо йтимуть тим самим маршрутом?*



8. Розв'яжи задачу природничого змісту.

*Площа нашої країни 22 400 000 км<sup>2</sup>.  $\frac{3}{4}$  частини її покрито водою, з них  $\frac{1}{50}$  частина – питною водою. Яка площа нашої країни вкрита питною водою?*

10. Про що ти дізнався, розв'язавши задачу? Яке значення має питна вода в житті живих істот. Склади про це ессе.

## Варіант 6

1. Назви сусідів планети Земля :

- а) Марс і Плутон;
- б) Венера і Уран;

в) Венера і Марс.

2. Якою буде погода, якщо жабенята тримаються поверхні води, а жаби голосно кумкають?

3. Дай відповіді на запитання:

а) Яке найбільше озеро в Україні?

б) Чиї пташенята не знають своєї матері?

в) Хто за рік перевдягається чотири рази?

г) Як називається шар повітря навколо Землі?

4. Доведи, що кристали марганцю складаються з молекул. Поясни чому кристалики стали невидимими, а вода - рожевою.

5. На мапі України є багато географічних назв, які вказують на те, що в цій місцевості зустрічаються чи раніше зустрічалися певні тварини чи рослини.

Яка з географічних назв на це не вказує?

а) Річка Тетерів;

б) Місто Виноградів;

в) Місто Львів;

г) Буковина;

д) Місто Дубно.

6. Чому потрібно дихати носом? Для чого розвивати легені?

7. Чи належить до хвойних рослин модрина, яка скидає свої голки кожної осені, як і листяні рослини? Чому?

8. Віні-Пух не любить їсти лимони. Якого саме вітаміну не отримує в достатній кількості організм Пуха? Напиши до яких наслідків може призвести дефіцит цього вітаміну?

9. Уяви себе науковцем. Як би ти вирішував проблему забруднення великих міст?

### Варіант 7

1. Розташуй тіла природи у порядку від найбільшого до найменшого. Утворений ланцюжок запиши.

*Всесвіт, планета, Сонячна система, галактика.*

**2.** Встав пропущені назви материків та океанів. Утворений текст запиши.

*Корабель вирушив з порту найменшого материка .... і попрямував на північ до найбільшого материка ..... Обійшовши його з півночі по водах .... океану, рухався далі на захід водами Атлантичного океану і прийшов до берегів материка ..., що омивається трьома океанами: Тихим, Атлантичним, Північним Льодовитим. Біля якого материка зупинився корабель?*

**3.** Василь Петрович гуляв вулицею великого міста. Прогулянка йому сподобалась, але він чомусь почав кашляти. Як кашель захищає організм?

**4.** Між словами першого стовпчика є логічний зв'язок. Добери пару до слів другого стовпчика, дотримуючись такого ж логічного зв'язку. Утворені пари запиши.

*Береза-дерево.*

*Вуж - ..*

*Рік-місяць.*

*Ліс - ...*

*Північ-південь.*

*Дощі - ...*

*Яйце-шкаралупа.*

*Картопля - ...*

*Нафта-гас.*

*Глина - ...*

*Борошно-зерно.*

*Цукор - ...*

**5.** Встав необхідні назви. Запиши утворений текст.

*Україна знаходиться на материку..... Вона має спільні сухопутні кордони з наступними державами.....*

**6.** Розв'яжи проблемну задачу.

*Ґрунт, сонце, опади - об'єкти неживої природи. Квітка, бджола, людина - об'єкти живої природи. Як вони залежать один від одного?*

**7.** Поясни, як ти розумієш проблему дефіциту прісної води на планеті та запропонуй власні способи для її вирішення.